

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep
0030 Oslo

Vår dato: 12.08.2022
Deres dato: 07.06.2022

Innspill til departementets utredning om organisering av veisektoren

Vi viser til invitasjonsbrev fra Samferdselsdepartementet datert 7. juni 2022 vedrørende ønske om innspill til utredning om organisering av veisektoren. Departementet viser bl.a. til Hurdalsplattformen der det står at *«regjeringen vil utrede hvordan utbygging, drift og vedlikehold av veier skal organiseres med bakgrunn i at stadig flere utbyggere og veieiere gir fare for økte kostnader, mer fragmenterte fagmiljøer og mindre sammenhengende utbygging.»*

Innledende kommentarer

Etter vår vurdering må hovedoppgavene til samferdselssektoren være å tilby en effektiv, trygg, og klimavennlig transport av personer, gods, varer og tjenester i hele landet, samt bidra til å gjøre bo- og arbeidsmarkedsregionene større. Hvordan vi organiserer sektoren bør ha som siktemål å løse disse hovedoppgavene på en mest mulig effektiv måte. Det har også stor betydning for utvikling av et modent og mangfoldig leverandørmarked til offentlige byggherrer.

Norsk økonomi står ovenfor store utfordringer der vi fremover må levere samferdselstjenester mer effektivt enn det vi har vært vant til. Samtidig som det fortsatt et stort behov for nye veiprojekter, samt store vedlikeholdsoppgaver på eksisterende veier, blir det økonomiske handlingsrommet på statsbudsjettet strammere.

Samferdselssektoren har gjennomgått mange endringer og det er blitt gjennomført en rekke reformer de senere årene. Mange av disse reformene har vært helt nødvendige og riktige å gjennomføre. Vi vil derfor advare mot å reversere disse, snarere tvert imot bør reformarbeidet fortsette av grunner nevnt ovenfor. Likevel er det naturlig å innhente erfaringsbasert kunnskap som grunnlag for forbedringer og ev. justeringer.

NHO vil i vårt innspill vektlegge særlig fire områder til hva en slik utredning bør ha fokus på. Det gjelder:

- Nye Veier og Statens vegvesen
- Kompetanseutfordringer
- Problemstillinger knyttet til finansiering og forutsigbarhet
- Potensialet for økt digitalisering

Kartlegge hvilke effekter etablering av Nye veier har hatt på sektoren

NHO mener at etableringen av Nye Veier har bidratt til nytenkning innen veibygging i Norge. Det har medført konkurranse, som har gitt raskere gjennomføring til lavere kostnader. Vårt inntrykk er at dette også har gjort at Statens vegvesen har utviklet seg og levert prosjekter raskere og rimeligere enn tidligere. Nye Veier har nå eksistert noen år, og vi mener det nå er klokt at det nå gjennomføres en

evaluering som redegjør for hvilke effekter dette har gitt for veibygging. Evalueringen bør også se på om det er behov for å gjøre justeringer.

Utredningen bør kartlegge hvordan etablering av Nye Veier og økt konkurranse i veisektoren har gitt mer vei for pengene, sammenlignet med situasjonen før Nye Veier ble etablert. Videre bør utredningen kartlegge om og hvordan konkurransen har bidratt til å stimulere raskere planlegging og bedre samfunnsøkonomisk avkastning for de prosjektene som er gjennomført. Her kan det også være aktuelt å vurdere om det har skapt nye og bedre løsninger for:

- *HMS*
 - *involvering av ansatte*
 - *tydelige krav til leverandører*
- *innovasjon og ny teknologi, for eksempel gjennom innovative offentlige anskaffelser*
 - *involvering av leverandører i løsningsutforming*
 - *Økonomistyring av veiprojekter*

Det vil være naturlig å undersøke om etableringen av Nye Veier har hatt innvirkning på om vi har fått et *mer seriøst arbeidsliv i anleggssektoren*.

Utredningen bør også kartlegge hvilke effekter etableringen av Nye Veier har gitt for Statens vegvesens strategier, metodikk og tilnæringsmåte.

Kompetanse

For næringslivet er det avgjørende med like konkurransevilkår mellom regioner. I 2020 var det en stor omorganisering der bl.a. fylkeskommunen fikk større ansvar for fylkesveinettet. Vi opplever at senere års regionreform i samferdselssektoren har ført til at samferdselssektoren har tapt viktig kompetanse. Det bidrar til uforutsigbarhet for bedriftene. Utredningen bør derfor se nærmere på følgende:

- *Har flere veieiere gitt større avstand og ulike praksis mellom fagmyndigheter?*
- *Hvilke konsekvenser har dette hatt utvikling av veinettet som er av særlig betydning for næringslivet?*
- *Har enkle investeringer og administrativ oppgradering av vegnettet uteblitt grunnet mangel på kompetanse?*
- *Hvordan har de ulike fylkeskommunene organisert sin bygging- og forvaltning av fylkesveinettet og hvilke konsekvenser har ev. ulike former for organisering hatt for fylkesveinettet.*

Statens vegvesen har fått spisset sine oppgaver. Har det gitt effekter for drift og vedlikehold av riksveinettet? (kvalitet, pris, regularitet, annet).

Finansiering og forutsigbarhet

Forutsigbarhet er et nøkkelord for næringslivet. Det å vite at et prosjekt er ferdigstilt til tidspunktet det er sagt å stå ferdig, er av stor betydning når bedrifter vurderer nyetableringer eller utvide eksisterende virksomhet. Det har også stor betydning for den delen av næringslivet som bygger og drifter samferdselsinfrastruktur.

Vi mener derfor at utredningen også bør se på følgende:

- *Hvordan vil forutsigbar finansiering av samferdselssektoren, uavhengig av årlige budsjettbehandlinger, påvirke mulighetene til å bygge prosjektene mer effektivt, rimeligere og mer sammenhengende?*
- *Hvordan bidrar porteføljestyring til mer strategisk samferdselsutbygging, sammenlignet med dagens politiske detaljstyring av enkeltprosjekter?*
- *Hva kjennetegner samferdselsprosjekter som egner seg best for flerårig prosjektfinansiering?*

Økt digitalisering

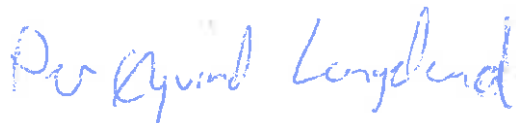
Det er et stort potensial i å bruke mer digitale verktøy i samferdselsarbeidet. Det vil bidra til mer effektiv ressursbruk. For eksempel er dagens høringsinstitutt ut til vegeierne basert på PDF-format som fungerer dårlig og baseres på utdaterte metoder. Utredningen bør derfor kartlegge hvordan digitalisering kan brukes i større grad, som f.eks. fulldigitaliserte veglister i kart, som oppdateres fortløpende. Det gir grunnlag for mer effektiv samhandling og helhetlige løsninger.

Avsluttende bemerkning

Departementet ber i sitt invitasjonsbrev om innspill til organisering av veisektoren. NHO mener det er nødvendig å se nærmere på organisering av hele sektoren. Ulike prioriteringer for en del av sektoren påvirker i økende grad andre deler av sektoren. Vi mener derfor at utredningen også bør vurdere mulighetene for å etablere et samlet samferdselsdirektorat som er ansvarlig for helheten i den langsiktige, strategiske transportplanleggingen. Et samlet direktorat vil også bedre ivareta sammenhengen mellom ulike regionale planer og se ulike transportformer i sammenheng når de skal gjøre prioriteringer. I et godsoverføringsperspektiv der målet er økte mengder overført fra vei til bane og sjø, vil det kreve langt mer effektiv samordning av transportformene.

Vi ser frem til å bli involvert og bidra konstruktivt i det videre arbeidet.

Vennlig hilsen
Næringslivets Hovedorganisasjon
Næringspolitisk avdeling



Per Øyvind Langeland
Avdelingsdirektør